

MIKHAIL MARKOVSKI / GETTY

Les banyes trencades del cérvol

JOAQUIM ARMENGOL

És evident que la llengua catalana en especial i la seva literatura en particular pateixen, en general, la mateixa agonia que viu un peix fora de l'aigua. Potser per això calma una mica que en temps tan convulsos, mediocres i vulgars com els nostres encara es puguin llegir algunes novetats literàries en un català ben escrit, abans no fem la cluca definitiva. El que hauria de ser un fet normal resulta ser un cas fabulós i excepcional. I en aquest sentit ja val la pena llegir l'últim llibre de Marina Espasa, *El dia del cérvol*, publicat per Eugènia Broggi, l'editora taronja, a L'Altra. A *La dona que es va perdre*, l'anteri-

or novel·la de Marina Espasa, la protagonista (Alicia) buscava allunyar el tedi i la rutina per fer centellejar la vida a través de les sensacions. En realitat palpitava, dins una identitat canviant, la idea de la fragilitat humana i d'una cerca personal a través del pas del temps, el viatge interior que fem tots plegats cap a nosaltres mateixos. Es podria afirmar una cosa semblant en *El dia del cérvol*: sorprenden certs paral·lelismes entre les dues narracions, tot i les circumstàncies tan diferents. Ara bé, les capes superposades i els punts de fuga que hi ha a *El dia del cérvol* enriqueixen més la lectura, de tal manera que és força complicat poder dir de què va. Una pregunta equivocada, ja que ens obliga a muntar arguments simples i reduccionistes, i es pot acabar dient co-

EL DIA DEL CÉRVOL
MARINA ESPASA
L'ALTRA
208 PÀG. / 17 €

ses com que la novel·la va d'una noia, la Minerva, que se sent com morta per dins i vol sentir-se viva. I això és veritat, però és dir ben poc. Potser seria millor preguntar-se què és *El dia del cérvol*. És novel·la artúrica? És novel·la gòtica? Un thriller? Una bonica història d'amor? ¿Una narració política tenyida de crítica social? ¿Un relat sobre la lluita entre el bé i el mal? No hi ha dubte que tots aquests elements hi són i despleguen la seva força d'una manera o altra. En tot cas, tenim un díptic amb dos ambients ben diferenciats, una aventura en la qual la primera part passa a Barcelona mentre que la segona transcorre en un context idíl·lic rural a Suècia. La contraposició entre el món urbà i l'estampa rural esdevé un pur enigma. ¿Potser són diferents els mals

que oculten aquests ambients antagònics? Però només un lector amb la naturalitat que gasta la Minerva podria contestar a la pregunta.

Prosa cuidada i lírica

El que em sembla destacable, però, és la bona escriptura de Marina Espasa: la seva prosa cuidada amb un punt de lirisme, aquesta lleugeresa absorbent, l'humor i el dinamisme volàtil d'uns diàlegs àgils i frescos; una mena d'alegria vital que ho impregna tot i que em penso que no és altra cosa que la pròpia personalitat de l'autora, l'entusiasme de la seva veu i de la seva rialla. I també aquesta fabulació de la realitat, la barreja del que és quotidià amb la fantasia que acaba provocant que passin coses extraordinàries i estranyes, que fan anar del somriure a l'ofec inquietant en desplegar-se aquesta batalla angoixant entre el bé (els Ganduls del Sud) i el mal (els Atletes del Nord). Deia Josep Pla que la realitat és infinitament superior a la fantasia. Una veritat com una casa, no hi ha dubte; però la fantasia és del tot necessària per parlar-ne. I cal dir que les connexions amb la realitat catalana són ben presents en la novel·la. Presents i punyents, com és el cas de la història vergonyosa i d'autèntic terror d'estat que van viure els nois de *Ciutat morta*; en especial, Patricia Heras, la jove poeta madrilenya que va acabar suïcidant-se a causa d'aquells fets. Una mostra fefaent del declivi en què viu immersa aquesta trista i vulgar Barcelona en decadència. Així com hi ha les connexions històriques, hi ha també les connexions mitològiques i literàries, petits homenatges personals que evocuen Minerva, la deessa romana de la saviesa i de les arts, Dante, Boccaccio, la novel·la medieval del cicle artúric i les obres de Francisco Casavella, Joan-Lluís Lluís i Enric Casasses.

Observo encuriós que la cervesa sembla que ha esdevingut un símbol literari i generacional dels nostres temps, per descomptat la beguda dels pobres i els desarelats. Salut! ♦♦

Vides ben contades

JOAN GARÍ

No sé ara mateix qui va dir que no hi ha vides inútils, sinó mal contades. Res més fascinant que el relat d'una biografia qualsevol, no necessàriament extraordinària. El fil subtilíssim que porta de la xafarderia a l'interès purament gnoseològic (si és que la gnoseologia, dit siga de passada, es pot donar de forma pura) permet explorar l'inesgotable varietat de la fauna humana.

Xavier Serra acaba de publicar a l'Editorial Afers el tercer volum de *Biografies parcials*, un recull de retrats literaris d'homenots del País Valencià. De Serra sé el que diu la nota de solapa del seu llibre: es presenta com "un dels escriptors valencians més prolífics de la literatura catalana actual". He meditat una mica aquesta definició. "Escriptor valencià" i "prolífic" són conceptes una mica redundants. Ell i jo sabem que al nostre país per cada deu escriptors hi ha tres

lectors. Això vol dir que un grapat d'individus escrivim tot de papers que no llegeix ningú, o gairebé ningú. D'això els qui en saben en diuen "vocació" (i encara "vocació autèntica"), i no té més importància.

No he llegit tots els altres llibres de Serra, però les seues biografies són un producte refinat, gens empalagós, interessantíssim i literàriament impecable. Serra escull tipus ja d'una edat, i indaga en les claus habituals —la infància, els mentors, la circumstància familiar i social...— que els han convertit en hòmens d'un cert profit. En aquest lliurament hi compareixen l'escriptor Joan F. Mira, el fotògraf Francesc Jarque, el cantant Raimon, l'historiador Thomas F. Glick, el filòsof Josep Lluís Blasco i el professor Albert Hauf. Els motius de la selecció no s'hi expliquen. Entre ells hi ha alguns punts en comú, més enllà de la circumstància d'haver nascut entre el 1936 i el 1940. Mira i Blasco, per exemple, foren seminaristes (Hauf també) que van deixar la sota-

BIOGRAFIES PARCIALES
XAVIER SERRA
EDITORIAL AFERS
212 PÀG. / 18 €

na *in pectore* per abraçar el marxisme, una evolució perfectament lògica: de fe en fe. Tots provenen del camp acadèmic (fins i tot Raimon, que somiava a fer carrera universitària), excepte Francesc Jarque, un fotògraf eròtic i bipolar.

Un fons de lectures sòlid

En un llibre així s'aprenen coses curioses. Serra és subtil, incisiu, implacable. Demuestra un fons de lectures sòlid i meditat. Projecta sobre els seus biografats una insistència opinativa que no defuig la crítica o el sarcasme, però que es refugia més sovint en una punxeguda ironia. La vehicula, sobretot —a la manera planiana—, en els adjectius. De vegades sembla que les vides alienes siguen l'excusa perfecta perquè Serra ens plantege, clarament, la seua cosmovisió. Llavors es comprèn que ha entès perfectament la utilitat del gènere.

Quan aborda Joan F. Mira fa unes consideracions molt útils sobre la recepció genèrica de la nos-

tra literatura. Diu que Mira és un escriptor magnífic en la mitjana distància: en els assajos entre les deu i les trenta pàgines. Als seus articles curts de premsa els manca un estil més contundent i a les novel·les els sobra tota la faramalla barroca dels referents (hiper)cultes. Dit això, Serra explica que l'obra assagística de Mira no ha rebut a penes atenció crítica i en canvi tothom ha celebrat la seua novel·lística. La causa: "El pànic dels crítics d'ofici a sortir fora del terreny del lirisme i la ficció"... Només li ha faltat constatar una última cosa: que, en la cultura catalana, la major part dels *soi-disants* "crítics literaris" no distingirien un gran escriptor —un escriptor de pes— ni que se'ls assegués al damunt...

Fet i fet, quan acabes de llegir aquestes *Biografies parcials* tens la sensació que tota vida pot tindre sentit, que la teua pròpia vida seria un projecte ordenat i acomplert si algú la contara tan bé... ♦♦